

בס"ד. ש"פ דברים, תשעה באב (נדחה), ה'תשכ"ה

(הנחה בלתי מוגה)

אלה הדברים אשר דבר משה וגו',¹ ופירש רש"י לפי שהן דברי תוכחות, ומנה כאן כל המקומות שהכעיסו לפני המקום בהן, לפיכך סתם את הדברים והזכירם ברמז מפני כבודן של ישראל. ומביא הצמח צדק באוה"ת על ספר דברים² מה שהקשה מהרמ"א, וז"ל: למה בחר בתוכחה מוסתרת ויטמינה ברמז כו', ואם מפני כבודן של ישראל, מה הי' שאח"כ לא חש על כבודן, באמור להם³ ממרים הייתם כו' מקציפים הייתם כו', עכ"ל. ויש להוסיף בזה, דלכאורה אפשר לומר, דכיון שמנה כאן כל המקומות שהכעיסו לפני המקום, לא הי' יכול לומר בפירוש כל ענינים אלו בחדא מחתא, שהרי מצינו בפ' בהעלותך שצריך להפסיק בין פורעניות לפורעניות⁴, ולכן הוצרך לסתום את הדברים ולהזכירם ברמז. אמנם, כד דייקת שפיר, אין זה דומה לפ' בהעלותך, ששם מדובר אודות כתיבת הפרשיות בתורה, אבל כאן מדובר אודות דיבורו של משה, ומהו ההכרח שמשה יאמר את כל דברי התוכחה בחדא מחתא, שאז לא יוכל לאמרם בפירוש אלא ברמז בלבד, והלא במשך הזמן מר"ח שבט (שבו התחיל הענין דאלה הדברים אשר דבר משה) עד הסתלקותו בשבעה באדר, הי' יכול לומר כל ענין של תוכחה בפני עצמו, ולהפסיק ביניהם בענינים אחרים, שהרי במשך זמן זה נאמרו כו"כ ענינים של מצוה, כפי שנימנו בספר דברים, משנה תורה. וע"כ צריך לומר, שהטעם שסתם את הדברים והזכירם ברמז מפני כבודן של ישראל הוא, משום שמספיק גם רמז בלבד כדי להוכיח את ישראל. וא"כ, מהו הטעם שבמקומות אחרים הוצרך משה להוכיחם בגלוי, אף שאוהב ישראל הי'.⁵ וממשיך הצמח צדק, שמה שתירץ על זה מהרמ"א, אשר פיו פתח בחכמה לתהות בקנקניהן אם נכון לבם לקבל תוכחות כו', הוא דוחק. ומסיק, ולכן יש לתרץ כמ"ש

זה מוסיף בקיום היעוד שיהפכו ימים אלו לששון ולשמחה.
 (3) עקב ט, כב"כד.
 (4) שבת קטז, רע"א — הובא בפרש"י בהעלותך יו"ד, לה.
 (5) מנחות סה, א.

(1) ר"פ דברים.
 (2) ע' יא. — ולהעיר, שזה עתה יצא לאור כרך נוסף מאוה"ת על ספר דברים*. והרי ענין
 * על פרשיות עקביתבוא — ה' מנ"א אור ליום ו' מנ"א.

הרמ"ז⁶ ששני מיני תוכחות שהוכיח משה את ישראל, א' בדרך נסתר וברמז, בפסוק אלה הדברים, שרמז להם שמות כל המקומות שחטאו בהם, הוא נמשך מגבורות דאו"א שהם נעלמים, כי או"א נקראים הנסתרות להוי' אלקינו⁷, בחי' עלמא דאתכסייא. והדרך הב' באומרו ממרים הייתם כו', שהיא תוכחת מגולה, הוא לתיקון זו"נ שהם מגולים, כי ו"ה נקראים והנגלות לנו⁸.

ב) וממשיך לבאר הענין בעבודת האדם, דהנה, גם בהנשמה יש ב' בחינות. הא' היא המלובשת בגוף בבחי' אור פנימי, והוא בחי' נר"נ, והב' היא בחינת חי' יחידה שהוא בחי' מקיף. וזהו ג"כ בחי' אתגלייא ובחי' אתכסייא. וזהו הטעם שחי' יחידה נרמזים באות יו"ד ובקוצו של יו"ד, שהיו"ד היא נקודה בלבד, ועאכו"כ קוצו של יו"ד שאינו אפילו בבחי' נקודה, משא"כ נר"נ נרמזים בג' האותיות הו"ה, שהם בחי' אותיות ממש. והנה, כשם שיש חילוק בין אופן העבודה שמצד בחי' נר"נ, שהיא בבחי' גילוי, לאופן העבודה שמצד בחי' חי' יחידה, שהיא בבחי' העלם, כמו"כ יש חילוק באופן התיקון שזהו"ע התוכחה, שהתיקון על בחי' נר"נ הוא ע"י תוכחה מגולה, והתיקון על בחי' חי' יחידה הוא ע"י תוכחה שברמז. והיינו, שכדי לעורר בחי' חי' יחידה די בתוכחה ברמז בעלמא, אבל כדי לעורר בחי' נר"נ צריכה להיות התוכחה בגילוי גמור.

ג) ויש לקשר ענין זה עם המבואר בלקו"ת בפרשתנו (במאמר הבי'⁸), בענין מ"ש⁹ לכו נא ונוכחה יאמר ה' אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו אם יאדימו כתולע כצמר יהיו, שענין כשלג ילבינו הוא ע"י המשכת י"ג מדות הרחמים שעז"נ¹⁰ ועתיק יומין יתיב לבושי' כתלג חיזור, היינו, ששלג הוא בחי' לבוש, אך בחי' כצמר יהיו הוא בחי' עליונה יותר, והוא מ"ש¹⁰ ושער רישי' כעמר נקא, שבחי' שער רישי' הוא מבחי' עצמיות עד"מ, ולמעלה מבחי' לבושי', וזהו ענין החסד שלמעלה גם מבחי' י"ג מדה"ר, וכמ"ש בע"ח¹¹ שבחי' שער רישי' עד"מ הן המשכות מבחי' פנימית חסד עליון שבבחי' א"ס ממש שאין בו שום תערובות דין כלל, משא"כ בבחי' כתלג חיזור יש עדיין קצת תערובות דין. ויש לומר, שדוגמת ב' הענינים דשלג וצמר בעבודת האדם הנה שלג הו"ע העבודה

(8) א, ד.

(9) ישעי' א, יח — הפטרת שבת חזון.

(10) דניאל ז, ט.

(11) שער יג (שער א"א) פ"ה. פ"ז.

(6) ר"פ האזינו.

(7) נצבים כט, כח. רע"מ בוח"ג קכג, ב.

תקו"ז ת"י (כה, ב). ת"ע (קכט, א). ועוד.

תניא בהקדמה. שם רפמ"ד.

שמצד בחי' נר"נ, וצמר הו"ע העבודה שמצד בחי' ח"י. וכיון שהמשכת ב' המדריגות דשלג וצמר הם ע"י לכו נא ונוכחה, ענין התוכחות, לכן יש גם ב' אופני תוכחה, תוכחה מגולה (בנוגע לעבודה שמצד בחי' נר"נ), שמעוררת ההמשכה דבחי' שלג, ותוכחה נסתרה (בנוגע לעבודה שמצד בחי' ח"י יחידה), שמעוררת ההמשכה דבחי' צמר.

ד) **ויש** להוסיף, שכיון שכל הענינים נמשכים ע"י התורה, הנה גם תוכן הענין דב' אופני התוכחה, תוכחה מגולה ותוכחה נסתרה, ישנו כפי שהוא בתורה, והו"ע גליא דתורה, שממנה נמשך תוכחה מגולה, ופנימיות (נסתר) דתורה, שממנה נמשך תוכחה נסתרה. והענין בזה, דהנה, החילוק שבין נגלה דתורה לפנימיות התורה הוא ע"ד החילוק שבין שלג לצמר, שאף ששניהם למעלה מהשתלשלות, מ"מ, יש חילוק ביניהם, ששלג יש בו קצת תערובת דין, משא"כ צמר אין בו שום תערובות דין כלל, והיינו, שפנימיות התורה היא בחי' שלמעלה מהשתלשלות שאין בה הגבלות כלל. ומצד גודל מעלתה הרי היא נמשכת ופועלת עד למטה מטה, גם על מי שנפל למטה ביותר, כמרומז בהתוכחה הנסתרה (ששרשה בפנימיות ונסתר שבתורה) שהיא גם על הענין הכי חמור, די זהב¹², שזהו ההיפך דאנכי ולא יהי' לך¹³, היינו, שפועלת גם על מי שנכשל רח"ל בענין זה, שגם אצלו יוכל להיות הענין דאתהפכא חשוכא לנהורא¹⁴.

ה) **ועפ"ז** יש לבאר מה שא' הענינים דתוכחה נסתרה (ששרשה בתורה הו"ע פנימיות ונסתר שבתורה) הוא תפל ולבן, שתפלו על המן שהוא לבן¹², דלכאורה, מה שתפלו על המן אינו שייך לכך שהמן הי' לבן. אך הענין הוא¹⁵, דהנה, ענינו של המן הוא לחם מן השמים¹⁶, ובאופן שגם כפי שנמשך למטה להיות מזון לגוף הגשמי, נשאר באותו המהות כמו למעלה¹⁷, ומצד גודל מעלתו הי' יכול להיות נמשך לכל ישראל, גם לאלו שהיו במדריגה תחתונה, שדכו במדוכה גו'¹⁸, וגם כאשר נעשה המן דם ובשר כבשרם, נשאר במהותו כמו שהוא, לחם מן השמים, ופעל עליהם כו', שזהו מצד גודל מעלתו, להיותו בחי' גבוה ביותר, שלכן לא היו בו הגבלות. וזהו גם מה שהמן הי' לבן, כי, גוון

12) ריש פרשתנו ובפרש"י.

13) יתרו כ, ב"ג.

14) ראה לקו"ש ח"ט ע' 22, ובהנסמן

15) בהבא לקמן — ראה גם לקו"ש שם

ע' 16 ואילך.

16) בשלח טז, ד.

17) ראה תו"א ויקהל פט, א.

18) בהעלותך יא, ח. וראה יומא עה, א.

לבן מורה על ענין הפשיטות, כמבואר בדרושי יוהכ"פ¹⁹ בענין בגדי בד דכה"ג שהיו בגדי לבן, וכיון שהמן גם בירידתו למטה נשאר במהותו באופן שלמעלה מהגבלה, לכן הי' בגוון לבן, להורות על הפשיטות שבו. ומצד הלבנונית שהו"ע הפשיטות שבו הי' כולל את כל הטעמים²⁰. אמנם, התכללות כל הטעמים במן לא היתה באופן שהיו רואים את הדברים עצמם שטעמו את הטעם שלהם (כמו באכילה ע"ד הרגיל, שרואה את הדבר עצמו שטועם את טעמו), שהרי לא ראו אלא מן²¹, והיינו לפי שהטעמים שבמן לא היו בבחי' ציור, אלא בבחי' פשיטות. וזהו מה שתפלו על המן שהוא לבן, שטענתם היתה על כך שאי אפשר לתפוס את הטעמים שטועמים במן, להיותו בבחי' פשיטות, לבן. והיינו, שלאמיתתו של דבר הרי ענין זה הוא מצד גודל מעלת המן, שגם בירידתו למטה נשאר באותו המהות כפי שהוא למעלה, שלכן הוא בבחי' פשיטות, אלא, שמצד הירידה שלהם לא היו חפצים במאכל שהטעמים שבו הם בבחי' פשיטות, ולכן תפלו על המן שהוא לבן. ומ"מ, גם אצלם נעשה המן דם ובשר כבשרם ופעל עליהם, כי, מצד גודל מעלתו, לא היו בו הגבלות, והי' יכול לירד למטה ביותר, כנ"ל. והנה, ענין המן בתורה שנמשלה ללחם, הו"ע פנימיות התורה, כידוע²² שהחילוק שבין נגלה דתורה לפנימיות התורה הוא בדוגמת החילוק שבין לחם מן הארץ ולחם מן השמים. וזהו שא' הענינים שבתוכחה נסתרה הוא תופל ולבן, שתפלו על המן שהוא לבן, היינו, שמצד גודל מעלת פנימיות התורה (שממנה נמשכת התוכחה נסתרה) נמשכת היא למטה ביותר, לפעול תיקון גם באלו שתפלו על המן, פנימיות התורה, שזהו"ע שפוגם בכחות הנסתרים דהנשמה (כשם שהמן פעל ונעשה דם ובשר כבשרם גם של אלו שתפלו עליו), וכמארז"ל²³ המאור שבה (מאור דייקא, דקאי על פנימיות התורה) מחזירו למוטב.

ש'לד ואילך; ע' שפד ואילך). לקו"ש ח"ד ע' 1038 ואילך. ע' 1101 ואילך.
23) ראה ירושלמי חגיגה פ"א ה"ז ובקרבן העדה שם. סה"מ תרפ"ט ע' 176. וש"נ.

19) לקו"ת אחרי כח, ג. ועוד.
20) יומא שם.
21) ראה שם עד, ב ובפרש"י.
22) ראה ד"ה והי' כי תבוא תרס"ו. אר"ע
אשריכם ישראל תרס"ז (המשך תרס"ו ע')